

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus – määritelmät, toimenpidedeityypit, toimenpiteet ja mittarit

Määritelmät

Energiajäte: Energiajäte on kierrätykseen raaka-aineena kelpaamatonta jätettä, joka kerätään energiajätteenä ja toimitetaan polttoaineen valmistukseen tai suoraan hyödynnettäväksi energiana. Energiajätteelle ei ole olemassa virallista määritelmää. Yritys voi käyttää tässä oman alueensa/ jäteyhtiönsä käyttämää määritelmää.

Elintarvikejäte: Tässä sitoumuksessa elintarvikejätteellä tarkoitetaan elintarvikkeita, joista on tullut jätettä. Elintarvikejäte on käsitteenä laajempi kuin ruokahävikki. Elintarvikejäte sisältää sekä syömäkelvottoman (kuten luut ja hedelmien kuoret) ja syömäkelpoisen (ainakin alun perin) ruoan, mitä ei hyödynnetä ihmisravintona, rehuna tai muuna arvokomponenttina. (Lähde: Luke). Elintarvikejäte voi joissain yrityksissä olla lähes sama kuin lajitellun biojätteen määrä, jos biojäte lajitellaan hyvin eikä sinne lajitella esimerkiksi pehmopapereita. Yritys ilmoittaa elintarvikejätteen määrän laskien tai arvioimalla.

Jätteen kierrätys: Jätteen kierrätyksellä tarkoitetaan toimintaa, jossa jäte valmistetaan tuotteeksi, materiaaliksi tai aineeksi joko alkuperäiseen tai muuhun tarkoitukseen; jätteen kierrätyksenä ei pidetä jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi. (Jätelaki 646/2011)

Jätteen kierrätysaste: Jätteen kierrätysasteella tarkoitetaan erikseen kerätyn ja kierrätetyn jätteen (ei energiajäte) määrää suhteessa yrityksen kokonaisjättemäärään (prosentteina massasta).

Kierrätettävä: Tuote, pakkaus tai niiden osa on kierrätettävä, kun se on lajiteltavissa tai eroteltavissa jätevirrasta olemassa olevien toimintamallien ja prosessien mukaisesti ja voidaan keräillä, prosessoida sekä palauttaa käyttöön raaka-aineena tai tuotteena. (mukailien ISO 18604:2013. Packaging and the environment — Material recycling)

Materiaalitehokkuus: Kilpailukykyisten tuotteiden ja palvelujen aikaansaaminen pienenevin materiaalipanosin siten, että haitalliset vaikutukset vähenevät elinkaaren aikana. Määritelmä korostaa materiaalitehokkuuden taustatekijöistä kilpailukykyä eli taloudellisia vaikutuksia. Materiaalitehokkuuden ydintä on vähemmästä enemmän ajattelu sekä tehostaminen jatkuvan parantamisen kautta. Massapohjainen vähemmästä enemmän ajattelu ei yksin riitä materiaalitehokkuusajattelun lähtökohdaksi, vaan samalla tulee varmistaa, että haitalliset vaikutukset vähenevät. Esimerkiksi kevyempään materiaaliin siirtyminen ei automaattisesti tarkoita parannusta. Huomioon otettavia vaikutuksia ovat taloudellisten vaikutusten ohella ainakin ympäristövaikutukset sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Materiaalitehokkuudessa elinkaariajattelua on hyvä soveltaa osaoptimoinnin välttämiseksi.

Ruokahävikki: Alun perin syömäkelpoinen ruoka, jota ei hyödynnetä ihmisravintona, rehuna tai muuna arvokomponenttina. (Lähde: Luke) Suomalaisessa ruokaketjussa muodostuvan ruokahävikin määrää arvioineissa Foodspill-hankkeessa rajaus tehtiin vältettävissä olevaan hävikkiin, jolloin tarkasteluun sisällytettiin kaikki poisheitetty ruoka tai raaka-aine, joka on ollut alun perin syötäväksi kelpaavaa. Foodspill-hankkeessa ruokahävikiksi määriteltiin myös eläinten rehuksi päätyvä ruoka, mutta ei syömäkelvottomia osia, kuten kuoria tai kahvinporoja.

Sekajäte: sekalainen yhdyskuntajäte, joka jää jäljelle, kun jätteestä on sen syntypaikalla kerätty erilleen jätelajeittain yksilöidyt jakeet (Jätelaki 646/2011). Sekajäte menee nykyisin pääosin energiahyötykäyttöön.

Toimenpidetyypit, toimenpiteet ja mittarit

TEEMA	TOIMENPIDETYYPI	TOIMENPIDE	MITTARIT (yksikkö)
1. Yritys tekee kehitystyötä olemassa olevien prosessiensa tai yhteistyökumppaneidensa prosessien materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi.	1. Prosessien materiaalitehokkuuden parantaminen	Elintarvikejättemäärän seurannan kehittäminen (sis. ruokahävikki) ja sen määrän vähentäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Tuotannon sivujakeiden seuranta ja määrän vähentäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Hävikin vähentäminen tuotannon suunnittelulla	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Pakkausmateriaalihävikin vähentäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Ruokahävikin määrän vähentäminen ruoanvalmistuksessa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Ennustetarkkuuden parantaminen yhteistyössä arvoketjun toimijoiden kanssa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Tuotantoprosessien materiaalitehokkuuden kehittäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarvikejätteen vähenemä (t)

			Ruokahävikin vähenemä (t)
		Osallistumme Luonnonvara-keskuksen kansallisiin elintarviketurvakeijätteen ja ruokahävikin seurantaan.	Toteutettu / ei toteutettu
1. Yritys tekee kehitystyötä olemassa olevien prosessiansa tai yhteistyökumppaneidensa prosessien materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi JA 3. Yritys luo uutta liiketoimintaa tai lisäarvoa sivuvirroista .	2. Ruokahävikin vähentäminen (toimitusketjussa)	Vaihtoehtoisten hinnoittelumallien hyödyntäminen hävikin ehkäisyssä	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarviketurvakeijätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Syömäkelpoisen ruokahävikin ohjaaminen ruoka-apuun	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarviketurvakeijätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
		Toimitusketjun hallinnan kehittäminen ja optimointi	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Elintarviketurvakeijätteen vähenemä (t) Ruokahävikin vähenemä (t)
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarviketurvakeijätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta tuote- tai palvelusuunnittelun avulla omassa tai yhteistyökumppaneidensa toiminnassa.	3. Pakkausten materiaalitehokkuus	Materiaalitehokkuuden huomioiminen pakkauskehityksessä	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Ruokahävikin vähenemä (t) Energiajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Materiaalitehokkuus ja muovin tai muun pakkausmateriaalin vähentäminen toimituseräpakkausissa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Materiaalitehokkuus ja muovin tai muun pakkausmateriaalin vähentäminen tuotepakkauksissa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)

1. Yritys tekee kehitystyötä olemassa olevien prosessiensa tai yhteistyökumppaneidensa prosessien materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi.	4. Kierrätyksen lisääminen	Jätehuollon kehittäminen logistiikka- ja jakelukeskuksessa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Jätehuollon kehittäminen tuotantolaitoksella	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Jätehuollon kehittäminen ravintoloissa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Ekopisteverkoston ylläpito kuluttajien kierrätyksen edistämiseksi	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Kierrätysasteen kasvattaminen ja sen raportoinnin kehittäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t)
		Muovijätteiden kierrättäminen materiaalihyötykäyttöön	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta tuote- tai palvelusuunnittelun avulla omassa tai	5. Non-food-tuotteiden materiaalivalinnat	Kierrätysraaka-aineen hyödyntäminen uusissa non-food tuotteissa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)

yhdistyökumppaneidensa toiminnassa JA 3. Yritys luo uutta liiketoimintaa tai lisäarvoa sivuvirroista .			
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta tuote- tai palvelusuunnittelun avulla omassa tai yhteistyökumppaneidensa toiminnassa	6. Pakkausten materiaalivalinnat	Uusiutuviista raaka-aineista valmistettujen pakkausten lisääminen pakkaamisessa	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Uuden pakkausratkaisun käyttöönotto muovin vähentämiseksi	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
		Pakkausten kierrätettävyyden parantaminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Energiajätteen vähenemä (t) Sekajätteen vähenemä (t) Muovin käytön vähenemä (t)
4. Yritys lisää henkilöstönsä ja yhteistyökumppaneidensa valmiuksia parantaa ja kehittää toiminnan materiaalitehokkuutta.	7. Arvoketjuyhteistyön parantaminen	Materiaalitehokkuuden sekä arvoketjun kasvihuonekaasupäästöjen viestintä yhteistyössä arvoketjun toimijoiden kanssa.	Toteutettu/ei toteutettu Toteutettujen viestintätoimien määrä (kpl) Viestinnän tavoitavuusarvio (hlö)
		Osallistumme arvoketjun toimijoiden kanssa uusien pakkausinnovaatioiden kehittämiseen	Toteutettu/ei toteutettu

4. Yritys lisää henkilöstönsä ja yhteistyökumppaneidensa valmiuksia parantaa ja kehittää toiminnan materiaalitehokkuutta	8. Henkilöstön kouluttaminen materiaalitehokkuuden parantamisesta	Lisäämme henkilöstön osaamista kierrätyksen ja jätteiden lajittelun kehittämiseksi	Koulutukseen osallistuneiden määrä (hlö)
		Sitoutamme henkilöstön materiaalitehokkuuteen	Koulutukseen osallistuneiden määrä (hlö) Sitoutettujen henkilöiden määrä (hlö)
		Tarjoamme materiaalitehokkuuden/kiertotalouden verkkokoulutuksen henkilöstöllemme	Materiaalitehokkuuden parantamiseen liittyvien koulutusten määrä (kpl) Koulutukseen osallistuneiden määrä (hlö)
		Tiedotamme henkilöstöä materiaalitehokkuustoimistamme eri tiedotuskanavissa	Viestintäkertojen lukumäärä (kpl) Viestinnän tavoittavuusarvio (hlö)
5. Yritys parantaa tiedon tasoa materiaalitehokkuudesta.	9. Kuluttajaneuvonta tuotteisiin liittyvistä ympäristö- ja ilmastovaikutuksista	Viestimme kuluttajille käyttämistämme pakkauksista, niiden kierrätyksestä sekä niiden ympäristövaikutuksista	Toteutettu/ei toteutettu Viestinnän tavoittavuusarvio (hlö)
5. Yritys parantaa tiedon tasoa materiaalitehokkuudesta.	10. Kuluttajaviestinnän lisääminen ruokahävikin vähentämisen keinoista	Tarjoamme kuluttajille tietoa, neuvoja ja/tai opetusmateriaalia ruokahävikin vähentämisen keinoista	Toteutettu/ei toteutettu Viestinnän tavoittavuusarvio (hlö)
5. Yritys parantaa tiedon tasoa materiaalitehokkuudesta.	11. Materiaalitehokkuuden parantamismahdollisuuksien tunnistaminen	Teetämme materiaalikatselmuksen yhdelle tai useammalle tuotantolaitokselle	Toteutettu/ei toteutettu
		Toteutamme elinkaariarviointin toiminnastamme tunnistaksemme materiaalitehokkuuden parantamismahdollisuudet	Toteutettu/ei toteutettu
		Osallistumme tutkimuksiin ja selvityksiin	Toteutettu/ei toteutettu

		pakkausmateriaalien ja sivuja- keiden hyötykäytön edistä- miseksi	
		Toteutamme sekajätteen koos- tumustutkimuksen	Toteutettu/ei toteutettu
5. Yritys parantaa tiedon tasoa materiaalitehokkuudesta.	12. Pakkausmerkintöjen paran- taminen	Lisäämme kirjallisia lajitteluoh- jeita ja merkintöjä kuluttaja- pakkauksiimme pakkausten kierrätyksen helpottamiseksi	Tuotteiden määrä (kpl) Toteutettu/ei toteutettu
	13. Muovisten kertakäyttöpak- kausten green deal		
	14. Muu, mikä?	Arvoketjun kasvihuonekaasu- päästöjen vähentäminen	Kustannussäästöt (€) Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä (t CO2-ekv) Toteutettu/ei toteutettu